

Н.А. Сокол, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

Н.А. Гебер, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

ОСВІТА ЯК ПРІОРИТЕТНА ГАЛУЗЬ ЕКОНОМІКИ

Необхідною умовою для формування інноваційної економіки є модернізація системи освіти, що є основою динамічного економічного зростання та соціального розвитку суспільства.

Конкуренція різних систем освіти стала ключовим елементом глобальної конкуренції, що потребує постійного оновлення технологій, прискореного освоєння інновацій, швидкої адаптації до запитів і вимог динамічно мінливого світу. Водночас можливість отримання якісної освіти продовжує залишатися однією з найбільш важливих життєвих цінностей громадян, вирішальним чинником соціальної справедливості та політичної стабільності.

Україна володіє значним людським потенціалом, перетворення якого у людський капітал вимагає значних інвестицій у вигляді освіти і професійної підготовки.

Теперішній економічний спад підкреслює важливість інвестицій у вищу освіту, яка є основою для створення ефективного суспільства знань, та сприяє дослідженням, інноваціям і творчості.

Підвищення рівня та якості освіти на усіх рівнях, як рушійного чинника соціально-економічного розвитку, і забезпечення можливості навчатися та підвищувати кваліфікацію, відноситься до пріоритетних напрямів формування конкурентоспроможного людського капіталу, але фактично українська освіта не стала загальнонаціональним пріоритетом. Її розвиток впродовж розбудови державної політики відбувається в умовах суперечливих внутрішніх впливів політичних, економічних, культурних і власне освітянських чинників:

- політична нестабільність, часті зміни владних команд, невизначеність орієнтирів щодо ідеологічної консолідації суспільства;

- руйнівні соціальні ефекти освіти (корупція, політизація управління, нерівність розвитку регіонів і як наслідок нерівність в отриманні якісної освіти), спричиняють соціальну диференціацію і стратифікацію суспільства;

- відсутність моніторингу якості проведення реформ, низький рівень участі громадськості у реформуванні освіти, управлінні нею, оцінюванні якості;

- тривала економічна й екологічна криза;

– демографічні зміни; криза сім'ї як соціального інституту, що зумовила дефіцит відповідального батьківства, конфлікт між поколінням дорослих і дітей, молоді;

– не сформованість моніторингу виконання законів і нормативів розвитку освіти;

– вибуховий розвиток масової інформації і комунікації (Інтернету), які народжують свій суперечливий вплив на індивіда;

– розбалансування кількісних і якісних показників професійно-технічної і вищої освіти із потребами економіки, ринку праці;

– розрив у часі і змісті модернізаційних процесів у загальній середній і вищій освіті зумовив непідготовленість педагогічних, науково-педагогічних працівників і управлінських кадрів до вчасного і адекватного реагування на інновації: низький соціальний і матеріальний статус педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Надзвичайно важливим при цьому виступає підтвердження державою особливого статусу освіти в суспільстві, визнання її в якості сфери, в якій домінуючою силою мають бути не ринкові фактори, а суспільні, державні, національні.

Забезпечення високої якості освіти на основі досягнення уніфікованості і стандартизації освітніх послуг має підтримувати тенденцію збереження національної особливості і позитивного досвіду, нагромадженого століттями.

Першочергові дії у сфері освіти мають бути скеровані на забезпечення зростання видатків на освіту і суттєве підвищення їхньої ефективності, створення умов для залучення у сферу освіти засобів із позабюджетних джерел, виділення коштів на інформаційне забезпечення освітніх закладів, формування незалежної системи атестації й контролю за якістю освіти, при цьому слід уникнути можливості подальшого соціального розшарування, поглиблення нерівності громадян при отриманні освіти, скорочення кількості безплатних місць і подальшому витісненню безплатної освіти платною.

Роль держави залишається вирішальною у сфері освіти, саме держава за допомогою не тільки прямого контролю, а й непрямих методів економічного, правового, організаційного впливу має можливість визначати розвиток цієї галузі, тим самим забезпечувати збереження і примноження національного потенціалу освіти України.